

манастроў Б. запрашаліся еўрапейскай дойліды (Я.К.Глаўбіц, І.Фантана III, Я.С.Бекер і інш.).

Літ.: Коялович М.О. История базилианского ордена // Христианское чтение. 1864. Ч.1; Сульжинский Л. Краткие известия о положении Базилианского ордена и разных перемен в его управлении от 1772 до 1811 г. // Тр. Киевской духов. акад. 1868. Т.3—4; Петров Н.И. Очерк истории базилианского ордена в бывшей Польше // Там же. 1870—71. Т. 1—4; Козловский И. Съезды Базилиан в Зап. Русн // Вестн. Зап. Россин. 1870. Т. 2. Ч. 4/2; Ваврнк М. До історіі Васіліанскіх капітул в Галіччынні XVII—XX ст. Рим, 1979; Яго ж. Нарис розвитку і стану васіліанскаго чыну. Рым, 1979; Саверчанка І. Апостал яднання і веры: Язэп Руцкі. Мінск, 1994; Новіцкая-Ежова А. Орден базиліан і яго культурна-просветельская дзейнасць на укр.-белорус.-літ. землях Рэчы Пасполітай // Славяноведение. 1996. № 2; Клімаў С. Базыльяне на землях Вялікага княства Літоўскага ў другой палове XVIII ст. // Бел. гіст. агляд. 1996. Т. 3. Сш. 2. А.А.Суша.

БАЙ, фантастычная істота; герой забаўляючых бел. дзіцячых фальк-

лоры. Назва персанажа ўтварылася, відаць, ад абыгрывання слова «бай» з прыпева калыханкі «баю-бай» альбо дзеяслова загаднай формы «бай», «баў» — апавядай. Адказам на такое патрабаванне было з’яўленне казачнага Бая, што «ішоў па сцяне ў чырвоным жулане, нёс сям’ёра лапцэй: і жане, і сабе, і дзіцёнку ў лапцёнку». Заканчвалася забаўляючая пытаннем: «Баіць казку ці не?». Калі адказ быў станоўчы: «Бай!» — тады ўсё пачыналася спачатку. «Бай» — узор своеасаблівай адчэпкі, калі на бясконцыя просьбы-патрабаванні дзіцяці баяць байкі (казкі) адказвалі жартам: «Баўлю, баўлю баёначку, узяў кот даёначку, занёс на гару, паклаў на кару, абнёс каля калёс, а хто слухаў, таму — пшы! — у нос». Атрымаўшы такі адказ, дзіця асцерагалася занадта чапляцца да дарослых з просьбамі апавядаць казкі.

У.А.Васілевіч.

БАЙДАК, пласкадоннае драўлянае рачное судна з двухсільнымі дахамі мачтай. Даўж. 25—53 м, шыр. 4—10 м,

грузападымальнасць 80—250 т. Нос і карма звужаныя. Карма амаль вертыкальная, нос з невял. развалам бакі крыху разгорнутыя. Па канструкцыі вузкая і непаваротлівае судна, якое хадзіла ўверх і ўніз па цяжэнні ракі пад ветразем. Б. з’явіўся ў Беларусі ў 16 ст. ў басейнах Дняпра і Прыпяці, а ў сярэдзіне 19 ст. быў выцеснены больш зручнай *берлінай*.

БАЙКА, жанр эпасу; невялікі вершаваны (радзей пражайны) алегарычны твор, сатыр. або павучальны па змесце, у якім жыццё чалавека адлюстроўваецца з дапамогай вобразаў жывёл, раслін, рэчаў. Б. часта мае дыялагічную форму; у ёй шырока выкарыстоўваецца вольны (баечны) верш. У кампазіцыі Б. вылучаюцца 2 часткі: спачатку ідзе апісальная частка, затым афарыстычна выкладзеная мараль: «Другі баран — ні «бэ», ні «мя», // А любіць гучнае імя» («Дыпламаваны баран», К.Крапіва). Мараль таксама можа папярэднічаць асн. частцы: «Бывае, праўда вочы коле...» («Ганарысты парсюк», К.Крапіва). Першыя бел. Б. — Ф.Багушэвіча («Воўк і авечка», «Свіння і жалуды»), А.Абуховіча («Ваўкалак», «Старшына»), А.Гурыновіча («Казельчык») — пераважна пераклады і вольныя наследаванні І.Крылова. Да Б. звярталіся Я.Купала («Мікіта і валы», «Асёл і яго цень», «Два мужыкі і глушэц», «Ігнат і п’яўкі» і інш.), Я.Колас («Баба і куры», «Конь і сабака», «Пан і рэчка», «Пастух і авечкі»), М.Багдановіч («Варона і чыж»), Іх творы вызначаюцца самабытнасцю сюжэтаў, высокім паэт. майстэрствам. Шэраг пражайных баек напісаў Ядвігін Ш. («Павук», «Журавель і чапля» і інш.). Росквіт бел. Б. ў 20 ст. звязаны з творчасцю К.Крапівы, які пашырыў кола герояў, адлюстраваў у Б. рэальнае вясковае жыццё, паводзіны і ўчынкі беларусаў. З бел. байкапісцаў апошніх дзесяцігоддзяў вылучаюцца Э.Валасевіч, У.Корбан, У.Правасуд, М.Скрыпка і інш. І.М.Годзіч.

Бай. Малюнак В.Слаўка. 2005.